

OPINIE

Samenwerking

Energie Nederland, jaargang 9, nr. 7 • dinsdag 23 mei 2006

Ruimte voor nationaal energiebeleid

Het recente groenboek van de Europese Commissie, 'een Europese Strategie voor duurzame, concurrerende en zekere energie' zou de opmaat moeten worden van een Europees energiebeleid. Maar dat zijn eigenlijk alle documenten tot nu geweest. De vraag is natuurlijk wanneer en op welke voorwaarden een dergelijk beleid, aangekleed met de benodigde bevoegdheden, kan worden gerealiseerd.

Hoewel niet valt te ontkennen dat de 25 regelingsleiders de nodige positieve geluiden laten horen over nut en noodzaak van een Europees energiebeleid, moet tegelijkertijd geconstateerd worden dat de interpretatieverschillen over de richting en inhoud van het beleid niet kleiner zijn geworden. De lidstaten lijken dan ook nog niet klaar voor een

Door
Coby van
der Linde

verdere overdracht van bevoegdheden aan de EU maar zoeken het vooral nog vooral in formules als 'nauwere samenwerking'. Bondskanselier Merkel gaf na de vergadering van de Raad afgelopen 24/25 maart nadrukkelijk aan dat de nieuwe initiatieven met de huidige competenties moeten worden gerealiseerd.

Soep

Zodra gesproken wordt in Europese documenten over doeltreffend communautair beleid of het al dan niet consistent zijn met andere beleidsterreinen, waar andere (primaire) bevoegdheden bestaan, is het duidelijk dat er geen vergaande overdracht van bevoegdheden aan de orde is. Dat als voorwaarde van het verwezenlijken van het Europese energiebeleid ook

nog de soevereiniteit van lidstaten over primaire energiebronnen en hun keuze van een energiemix volledig geëerbiedigd dienen te worden, zorgt ervoor dat de politieke soep in rap tempo afkoelt. De EU zal dus nog een poosje blijven worstelen met het feit dat met mededingingsbeleid alleen geen Europees voorzieningszekerheidsbeleid ingericht kan worden, terwijl sommige lidstaten de nationale voorzieningszekerheid mede willen inrichten door een bepaalde marktstructuur te prefereren.

Ruimte

Zolang de door de EU gecreëerde kaders en randvoorwaarden gerespecteerd worden, blijft er bij het uitblijven van formele primaire bevoegdheden op energiegebied voldoende ruimte over voor nationaal energiebeleid. Sterker nog, zolang er geen formele primaire bevoegdheden bestaan, moeten lidstaten een nationaal beleid voeren. Daar het energiebeleid in toenemende mate raakvlakken krijgt met het buitenlandse beleid van de lidstaten, ook een beleidsterrein waarop de EU nauwelijks bevoegdheden heeft, bestaat het gevaar dat de centripetale krachten van de Europese liberalisering omslaan in de centrifugale krachten van de nationale voorzieningszekerheid. Zo bestaat er een significant verschil in benadering van Rusland door het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Duitsland en ook het buitenlands

beleid ten aanzien van de landen in het Midden-Oosten staat tamelijk haaks op elkaar. Dat de verschillen in benadering ook een weerslag hebben op het energiebeleid blijkt uit de scherpe reacties van enkele lidstaten op de Duits-Russische samenwerking om de Baltische pijpleiding aan te leggen. Vooral in de relaties met Rusland hebben enkele landen van het voormalige Oostblok een uitgesproken, maar niet altijd consistente, mening die ze niet onder stoelen of banken steken. Zij zijn beducht voor een al te grote blijvende invloed van Rusland in hun nationale energiemarkten. Het probleem is dat in de huidige krappe olie- en gasmarkten, de producerende landen, ook Rusland, en hun aan de overheid gelieerde ondernemingen, bilaterale overeenkomsten prefereren. Daarmee kunnen zij, juist door het feit dat de EU de bevoegdheden van een nationale overheid mist, gemakkelijker met nationale overheden het complex van overeenkomsten van overheid tot overheid en van onderneming tot onderneming realiseren. Deze voorkeur past ook in het nationale energiebeleid van deze lidstaten omdat voor de langere termijn de aanvoer verzekerd kan worden door de interdependentie tussen producent en consument te versterken. Door het verschil in het buitenlandse beleid van de verschillende lidstaten kunnen producerende landen echter wel verdeel- en heerstactieken inzetten en zo voorkomen dat de EU zich tot een sterk kopersblok ontwikkelt. Hier wreekt zich ook de verdeelde visie op de structuur van de interne markt. Poetin's recente uitspraak dat Rusland een bijdrage kan leveren bij de ontwikkeling van een EU-energiebeleid is

in de context van de strategische verdeeldheid binnen de EU wrang te noemen.

Rijp

Het is niet uitgesloten dat lidstaten, om recht te doen aan de specifieke kenmerken van de nationale energiemix, de structurele importafhankelijkheid van slechts enkele leveranciers van olie en gas, en de nationale mogelijkheden om duurzame energiebronnen te introduceren, toch komen tot een regionale samenwerking op het gebied van energiebeleid. Deze regionale samenwerking kan, bij min of meer gelijke ontplooiing van het beleid, de opmaat vormen van een Europees beleid, maar evengoed ook, bij een verdere accentuering van de strategische regionale verschillen, een Europees energiebeleid voorgoed naar het rijk der fabelen verwijzen. Hoewel optimistische lezers in het groenboek en in de conclusies van de voorzitter goede aanknopingspunten kunnen zien voor het ontluiken van een coherent en geïntegreerd Europees energiebeleid, zullen de kenners van de 'Eurospeak' vooral concluderen dat het aanvankelijke gevoel van urgentie toch niet groot genoeg was om een ommezwaai te realiseren van een nationale belangenbehartiging op energiegebied naar Europees niveau. Het groenboek heeft de regeringsleiders niet kunnen overtuigen van de nut en noodzaak van een dergelijke stap. Eerlijk toegeven, het is ook wel erg veel oude wijn in oude zakken. Dat kan beter. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.